

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Kako dobimo potrebna sredstva za vinarske zadruge.

Vinarske zadruge potrebujejo za svoje delovanje mnogo denarja, tako kakor kak vinski trgovec, ki hoče pričeti s trgovino na debelo. Denarja je treba za dobavo kleti, za nakup vinske posode, za nakup grozdja in vina in za nameščenje kletarja.

Ta denar morajo združniki skupaj spraviti. Nekaj ga je treba skupaj spraviti z deleži, ki jih vplačajo, nekaj pa s posojili.

Kar spravimo z deleži skupaj, to je naša gotovina. Vsak združnik mora vzeti saj en delež, da postane član zadruga. Ni pa vse eno, kako visoki so ti deleži. Čim višji so deleži, tem več spravimo denarja skupaj. Deleži se lahko nastavijo z 20 K in s 50 K. Boljše je gotovo, da se nastavijo s 50 K, ker dobimo na ta način prej potrebni denar skupaj. Če šteje zadruga 50 članov, ki plačajo po 50 K, dobimo 2500 K premoženja, če so deleži samo po 20 K, dobimo komaj 1000 K skupaj. To je malo! Če mali posestniki ne morejo plačati hkrati 50 K, naj jih plačajo v obrokih! Važno je pa tudi to, da vzamejo boljši posestniki po več deležev. Vsak kdor daje v zadrugo več vina kakor navadno drugi posestniki, naj vzame tudi več deležev. V tem oziru je treba v pravih takih zadrug posebnih določil, kajti neopravičeno bi bilo, da bi manjši posestnik, ki oddaje le kaj malega v zadrugo, plačal ravno toliko kakor imovitejši posestnik, ki ima od zadruga večje koristi.

Premoženje, ki ga spravimo skupaj z deleži, nam pa ne zadostuje, zlasti v tem slučaju ne, ako ne šteje zadruga vseh prizadetih članov, ki se nahajajo v okolihu dotične zadruga. Zato si je treba pomagati tudi s posojili. Če hoče pa zadruga posojila dobivati, mora imeti kredit. Do tega kredita ji morajo pomagati združniki in sicer s tem, da prevzamejo jamstvo z določenim številom deležev. Čim večje je to jamstvo, tem več se dobi posojila. Če jamčijo člani s trikratnim deležem in če znaša delež samo 20 K, potem jamči (stoji dober) vsak združnik samo s 60 K, in če šteje zadruga samo 50 članov, ima zadruga kredita samo za 3000 K (60 × 50), to se pravi, zadruga si lahko izposodi samo 3000 K. Da so ta sredstva premajhna za vinarsko zadrugo, je jasno, kajti s 3000 K se ne da ničesar započeti v tej meri, kakor bi bilo potrebno, ako naj pomagamo našemu vinogradniku do izdatne vinske trgovine.

Zato je pa treba, da se v takih slučajih jamstvo vzdigne in da so tudi deleži dosti visoki. Treba je pa tudi, da se udeležujejo takega podjetja vsi prizadeti vinogradniki. Le na ta način spravimo potrebni denar skupaj,

kajti na podpore se ni zanašati. Podpore ne morejo biti tako visoke, da bi nam pomagale do sredstev v tej višini, kakor jih v resnici potrebujemo.

Čim manjši so deleži, ki jih določimo, tem višja mora biti zaveza. Neomejena zaveza bi bila najboljša seveda, ali v to ne privolijo vinogradniki. Boljši je pa, da se nastavi višja zaveza kakor trikratna. Če nastavimo deleže po 50 K in petkratno zavezo, potem spravimo skupaj pri 50 članih 2500 K premoženja, tako rekoč v gotovini, in kredita pa za 12.500 K. S tem kreditom se da že nekaj pričeti. Če se pomnoži število združnikov na 100, imamo 5000 K premoženja in kredita za 25.000 K. S temi sredstvi se da pričeti in delati v vinarskih zadrugah. -r-

Novi svinjaki.

Če hočemo pri prasičjireji več sreče, je potrebno, da imamo tudi dobre svinjake, kajti tudi ti so merodajni, ker pripomorejo mnogo k boljšim vspehom reje. Pri nas se na to žalibog še vse premalo gleda in zato nahajamo še marsikje po deželi svinjake, ki so skrajno slabi in nezdravi. Res je to, da nam ne pomagajo najboljši svinjaki, ako ne zna gospodinja ravnati s prasiči, ali ravno tako je tudi resnica, da nam dobri in zdravi svinjaki lahko veliko pripomorejo k boljši reji in k ugodnejšim vspehom, ne le pri pitanju prasičev, ampak tudi pri reji praseta.

Pri nas so razširjeni leseni svinjaki. Ako so ti svinjaki dosti močni in prostorni, dosti zavarovani pred mrazom in vročino, dosti suhi in zračni, potem so taki svinjaki čisto dobri. Ali le prepogostoma lahko opazujemo, da so naši leseni svinjaki prelahko in slabo zgrajeni, da so po zimi premrzli, poleti presoparni, da so nadalje pretesni, prenizki, in da nimajo nobenih priprav za odtekanje gnojnice. Vsa moča zastaja pod svinjaki, se zaceja v zemljo in kvari v poletnem času vso okolico svinjaka. Ni čuda, če se v takih svinjakih, kjer trpi žival neznošno vročino in izprijen zrak, pokažejo kužne bolezni, rudečica in druge. Važen pogoj za zdrave svinjake je to, da se gnojnica sproti odteka v gnojnično jamo. Le taki svinjaki so zdravi in suhi. Važno je pa tudi to, da se v svinjakih nahajajo priprave za zračenje, tako, da je v svinjaku zmeraj čist in zdrav zrak.

Kmetijska šola na Grmu je letos dobila nove svinjake, ki so se ob enem povečali, ker se hoče na šoli vso dosedanjo rejo tudi razširiti. Napravilo se je skupaj 12 svinjakov, ki leže v dveh vrstah s hodnikom po sredi. Svinjaki so seveda zidani, ker so taki svinjaki ne le bolj trpežni, ampak tudi v zimskem in letnem času bolj enakoverno topli, po zimi bolj gorki, po leti bolj hladni. Tla so čez in čez betonirana. Vrata in korita so obrnjena

proti srednjemu hodniku, ki rabi potemtakem za kidanje, za pokladanje krme in za izpuščanje svinj. Ob obeh straneh hodnika so gnojnični žlebovi, po katerih se odteka vsa moča sproti v gnojnično jamo. Svinjak ima tudi potrebno ventilacijo na vnanjih stenah (na štirih mestih) in sredi stropa. Korita so cementna, vrata in vavtare lesene. Cel svinjak je okroglo 12 m dolg in 6 m širok. V svinjski kuhinji sta vmeščena dva kotla in Titania-parilnik, ki rabi za parjenje krompirja in korenstva.

Gospodarji, ki si želijo ogledati te svinjake, naj se zglasijo pri vodstvu šole, kjer se dobe vsa potrebna pojasnila in če treba tudi načrti za napravo novih zidanih svinjakov. —r—

Nobena hiša naj ne bo brez „Dolenjskih Novic“!

Politični pregled.

V političnem položaju vlada še zmir nejasnost, katero netijo posebno domišljije raznih časnikarjev. Kar se danes poroča kot gotovo, se jutri zopet preklicuje.

Ministrski predsednik baron Bienert je sklical konferenco v zadevi češkega deželnege zbora. Posvetuje se najprej z nemškimi strankami — potem s češkimi. Teško da pride do sporazuma tem manj, ker Nemci povsod sovražno nastopajo zoper Čehe. Tako so zaprli češko šolo v Poštorni na Nižje Avstrijskem ob moravski meji. Na Dunaju preperečujejo češka zborovanja. Krščansko-socijalni poslanci so tudi sklenili nasvetovati, naj vlada potrdi „lex Kolisko“, ki Nižjo Avstrijo proglašja za enojezično deželo, dasi tam biva nad pol milijona Čehov.

Take krivičnosti morajo izzvati odpor slovanskih strank. In uprav to nagajanje Nemcev bo povzročilo, da se Slovanska Jednota še bolj učvrsti. Listi so pisarili, da se je poslanec Stapinski, voditelj poljske ljudske stranke sprijaznil z ministrom Bilinskim, kar bi pomenilo, da bodo Poljaki še nadalje Nemcem delali štafažo. A Stapinski sam brzojavlja in poroča po listih, da to ni res, da hoče marveč z vsem svojim uplivom podpirati Jednoto. Vse okoliščine kličejo Slovane v skupno kolo, da vržejo vlado, katera očitno podpira germanizacijo. Izdajalec bi bil slovanski poslanec, ki bi se ne zoperstavil takim nakanam.

Ogrsko ministrstvo je sklenilo, da odstopi 21. septembra še pred sestankom državnega zbora. Položaj je zelo resen. Baje bo pl. Lukacs prihodnji mož.

Na Češkem imajo številne shode, na katerih se zahtevajo češke manjšinske šole.

V Slavoniji prodira zmir bolj mažarstvo. V daruvarskem okraju se množe mažarske šole tako, da so hrvatske že v nevarnosti. Društvo „Julian“ ustanavlja ondi še deset novih šol. Hrvatje pač premalo pazijo na svoje „baratom“ Mažare.

Na Srbskem so imeli zopet ministrsko krizo, ki se je pa poravnala. Razcepljenost strank baje tako upliva na kralja, da se misli odpovedati v korist prestolonaslednika Aleksandra. „Narodna obrana“ zopet pričinja svoje agitacije zoper Avstrijo.

Po Albaniji se zelo širi gibanje za avtonomijo celo med državnimi uradniki. Vlada je zasačila — po poročilu iz Skoplja — 14 članov arnavtskega odbora ter jih zaprla.

V Odesi so prišli na sled veliki zaroti zoper carja, ki pride v Livadijo in se baje sestane s sultanom.

Na Turškem zahtevajo Armenci odstop stavbenega ministra Noradunghina. Poštne urade ptujih vlad hoče porta odpraviti in tako zvišati dohodke svojih pošt.

Črnogorci so na meji obstreljavali turške vojake, dva sta mrtva, pet ranjenih.

Španci so bili v Maroku zopet premagani od Kabilov.

Iz Sidneya v Avstraliji poročajo, da so domačini na Bismarkovem otočju napadli angleško ladjo, jo oropali ter z mornarji vred požgali.

Amerikanci se zelo ponašajo, ker je baje severni tečaj odkrit in ondi zasajena njih zvezdnata zastava. Najprej je to brzojavil dr. Cook, a zdaj se je oglasil drugi, major Peary, ki ga je dosegel. Oba se bosta zdaj borila za prvenstvo — ako se morda to odkritje slednjič ne spremeni v „ameriško raco“.

Zabavi in pouku.

Le en vinar!

Resnična dogodba.

(Konec.)

Drugega dne je že vedela cela vas, da je Škofov hlapec Marko — tat. Ljudje so si šepetali, koliko denarja je že pokradel pri svojem gospodarju. Nekateri so trdili, da več stotakov, drugi so hoteli imeti, da zelo čez tisoč goldinarjev. Hm, naredili so po svoji navadi iz komarja konja.

Že jutraj je sporočil Kambič svojemu prijatelju Škofu, kaj je zvedel včeraj o Marku. Škof ga je takoj poklical k sebi.

„Torej tak si!“ je začel in pogledal prepadlega Marka.

Marko je molčal.

„Imel sem te vedno za poštenega in zvestega hlapca, zapal sem ti vse, a sedaj mi narediš tako sramoto!“ je nadaljeval Škof. Marko je še vedno molčal in topo zrl v tla.

„Ni dosti, da si zagazil med one pijance, da si zapravil vse svoje prihranke in jih zapil, sedaj si začel še krasti! Iz malega raste veliko, začel si pri zapravljanju in pijančevanju in si sedaj prišel do tatvine. Če bo šlo tako naprej, boš kmalu stal pod vislicami! Povej, koliko si mi vsega vkup ukradel?“

„En vinar!“ je zamolklo odgovoril Marko.

„Ne laži! Bogve, kolikokrat si prste vtaknil v moje denarje, samo, da te ni nihče videl! Njč ni tako skrito, da ne bi bilo očito, zapomni si to, tudi za tebe velja to! Priznaj rajši sam, koliko si mi vzel?“

„Verjemite mi, nič več kot en vinar, mislim sem, da je cekin, a sem se zmotil! Bog mi je priča, da nisem nikdar vzel niti vinarja, razun sedaj!“

„Jaz nisem denarja vselej preštel natanko, vedel sem le približno, koliko imam, ker nisem mislil, da hranim gada na svojih prsih, da imam tatu pod svojo streho! Povej po pravici; ne taji, ničesar hudega ti ne bom storil, če priznaš, da si mi večkrat kaj ukradel! Če sam ne priznaš, sem prisližen, poslati po orožnike!“

Marka je vsaka beseda bolj zadela kot da mu kdo zasaja meč v srce, ali ga živlega z razbeženim železom drega.

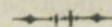
„Verjemite mi, lažem ne nikoli! Samo včeraj sem vzel tisti vinar, a še tega ne bi, da sem vedel, kaj bo iz tega! Tudi če pošljete po orožnike, ali če me denete ob kožo, ne morem priznati, da sem več ukradel, ker nisem!“

„Res je, da ne lažeš, a jaz vseeno lahko mislim vkljub tvojemu zatrdilu, da si mi več ukradel! Ker pa si bil dosedaj pošten in vem, da ti bi mnogo škodovalo pri vojaki, če te nanzanim sodniji, bom pustil vso stvar pri miru in te ne bom tožil! Poberi pa vse svoje stvari še to uro in se mi spravi iz hiše! Čast naše hiše in moje družine zahteva, da nimam opraviti s takimi ljudmi kot si ti ničesar, da nimam pod svojo streho — tatu!“

Škof se je obrnil in trdih korakov odšel. Marko pa je stal kot pribit na mestu. Če bi kdo rezal kose mesa iz njega, bi mu ne bilo tako hudo kot sedaj, ko mu je gospodar povedal svoje mnenje in obsodbo. Stal je nekaj časa kot pribit na mestu, nato pa se obrnil, odhitel v hlev, zvezal vse svoje majhno imeenje in odhitel iz vasi. S prstom so ljudje kazali za njim in si šepetali: „Tat, tat, tat, poglejte tatu, kako beži, ko Kajn, ki je ubil svojega brata! Le pojdi, le pojdi daleč od nas, da bomo vsaj varni pred teboj!“

Rad bi se Marko obrnil in povedal tem klepetavim babam, da ni ukradel več kot en vinar, a ni hotel, ker je vedel, da bi mu tega ne verjeli, ampak se še bolj norčevali iz njega. Hitel je dalje, dalje, ven iz vasi in potem naprej, naprej v širni svet, da skrije v njem svojo sramoto in pozabi na brezvestne tovariše, ki so bili krivi vse njegove nesreče — — — — —

Ni treba posebno omenjati, da je Marku pri vojaki v dolgih treh letih večkrat prišel na misel znani pregovor: po slabi tovaršiji rada glava boli, in da je ob takih prilikah stisnil pesti in se razjezil nad hudobnimi tovariši, ki so krivi, da je zapravil vse svoje imetje in zagazil v tako sramoto, zraven tega pa mora pri vojaki živeti brez krajcarja. Ali bi ne bilo boljše, da je prej hranil in še nadalje varčeval? Bi-li se mu sedaj ne godilo mnogo boljše? Da, da, po slabi tovaršiji rada glava boli.

Odmevi iz Velehrada.

I.

Velehrad je sicer le majhna vas na Moravskem, a vendar eden najimenitnejših krajev na svetu. Nekdaj je bil glavno mesto Velikomoravskega kraljestva, toda to kraljestvo je razpadlo in Velehrad se je ohranil le še kot majhna vas. Imeniten pa je Velehrad še zdaj za to, ker je posvečen po stopinjah in apostolskem delu sv. Cirila in Metoda, ki sta od tukaj med Slovane razširjala luč prave vere. Velikomoravski Velehrad je v razvalinah, Velehrad sv. Cirila in Metoda pa ravno v najnovejšem času vstaja z razvalin, se oživlja in raste. Vsako leto prihajajo na Velehrad preprosti in imenitni romarji iz raznih dežel; vsako leto se tukaj vršijo veliki shodi vernega moravskega ljudstva.

Velehrad je v novejšem času postal zbirališče vseh tistih, ki bi radi kaj storili za zedinjenje razkolnikov s katoliško cerkvijo. Predlansko leto (1907) so se na Velehradu prvokrat zbrali duhovniki in učenjaki vseh slovanskih narodov. Letos je bil od 1. do 3. avgusta drugi mednarodni

Velehradski shod.

Ta shod se kratko imenuje „velehradski“; beseda „velehradski“ že sama pove pomen in namen tega shoda. Pred več kakor tisoč leti sta prišla na Velehrad sv. Ciril in Metod; po rojstvu sta bila nar brž Grka, prišla sta iz Carigrada na Velehrad ravno takrat, ko se je grška cerkev ločila od edino prave katoliške cerkve. A sv. Ciril in Metod sta kot prava apostolska moža ostala zvesta rimsko-katoliški cerkvi; tudi v največjih bridkostih sta ostala zvesta rimskemu papežu. Dasi sta bila Grka, sta se vendar že v mladosti naučila slovanskega jezika, da bi mogla tudi Slovane pridobiti za Kristusa in njegovo cerkev; s svojim apostolskim delovanjem sta jih res pridobila. Zato sv. Cirila in Metoda vneto častijo vsi tisti, ki bi radi pripravili pot za zedinjenje razkolnih Slovanov s katoliško cerkvijo; zato so sv. oče Leon XIII. s toliko gorečnostjo priporočali, naj vsi katoličani častijo sv. Cirila in Metoda. Zato je Velehrad po pravici najprimernejši kraj za shode, na katerih se posvetujejo o cerkvenem zedinjenju.

Letošnji „velehradski“ shod je bil nepričakovano sijajen in srečen. Udeležilo se ga je okoli 300 duhovnikov in učenjakov iz vseh slovanskih dežel; okoli 15 jih je bilo iz Ruskega, celo iz Carigrada, iz Francoskega, Italije in Rumunije so prišli na shod. Shoda sta se udeležila tudi dva nadškofa, eden rimskega obreda (iz Olomuca), eden pa grškoslovanskega obreda (iz Lvova v Galiciji). Vsi so se navduševali za težavno in veliko delo, ki naj bi razkolnim Slovanom pokazalo pot k pravi cerkvi. Duhovniki iz Rusije in Bolgarije so pripovedali, da to delo ne more biti brez uspeha, ker je posebno med Rusi in Bolgari mnogo dobrih ljudi, ki bi postali goreči katoličani, ako bi bili prav poučeni; vsako leto se jih nekoliko zedinili s pravo cerkvijo, velehradski shodi bodo pa lahko pripomogli, da bo za naprej še več razkolnih Slovanov našlo pot k pravi Kristusovi cerkvi. Velehradskega shoda so se udeležili tudi štiri Rusi (med njimi dva duhovnika), ki so se pred kratkim zedinili s katoliško cerkvijo. Neka posebnost letošnjega velehradskega shoda je bila ta, da sta na shod prišla tudi dva nezedinjena ruska duhovnika, namreč slavni ruski učenjak prošt A. Majcev in njegov tajnik. Oba sta se prav lepo in pošteno obnašala; zelo sta bila ginjena, ko sta videla, kako katoliški Slovani častijo sv. Rešnje Telo, Devico Marijo ter sv. Cirila in Metoda. (Konec pride.)

Dopisi.

Iz Št. Jerneja. Prav z veseljem čitajo v izobraževalnih društvi udje mikavne popise raznih krajev v različnih časopisih. Posebno jih vleče to, če je kaj iz njih kraja razglašena. Kako so bili Slovenci v Lurdu, so tudi radi v „Bogoljubu“ brali; pa vsaj je tudi tako mikavno popisano, da vsaki rad prečita to zanimivo sporočilo. Naš Lurd tudi ne zaostaja. V petek dne 3. septembra t. l. so se na devetih vozeh, vse v zastavah, opletenih z venci in za bandomer pripeljale romarice Marijine družbe iz Stopič pod vodstvom svojega župnika vlč. g. Jakoba Porenta v Šent Jernej, da romajo v Novi Lurd.

Ko so se peljali v Šent Jernej, so glasno prepevali lurško pesem. Izstopili so z voz in se uvrstili za društveno bandero ter paroma korakali v župnijsko cerkev sv. Jerneja. Tam je daroval sv. mašo stopiški g. župnik, pri kateri so pevke prav lepo pele pod vodstvom orglavca iz Stopič.

Potem so se zopet uvrstili in romali v naš Novi Lurd. Pridružilo se je temu krasnemu sprevedu prav veliko domačinov. V podružni cerkvi v Stari vasi Dol. so začeli v stolpu pritrkovati, na prijaznem griču v Volčkovivasi je pa iz možnarja začelo streljati na čast tej Marijini družbi. Dasi se o tej družbi ni vedelo, se je zdaj kar bliskoma razneslo, da romajo v Novi Lurd. Med potjo so se tej dolgi procesiji pridruževali vedno še novi romarji.

Pred Marijino podobo župnik Porenta nagovori romarje. Omenja svojega potovanja v francoski Lurd ter pojasni njegove zanimivosti. Semkaj pa je pripeljalo družbo češčenje iste lurške Device in pa razveseljujoči dogodki ter pobožnosti, ki se vrše nepretrgano v Novem Lurdu, o katerih čitajo on in družabnice v „Dol. Novicah“. Po tem izbornem poučljivem govoru se je še molilo, in nato je bil oddih, ter ogledovanje kraja, studenca, ki so ga pili, in natočili vode, se umivali in potem šli nakupit že nove razglednice o tem čudodelnem kraju in drugih odpastkov.

Po daljšem odmoru, med katerim so si romarji ogledali kraj, pili iz studenca, pisali nove razglednice . . . , so deklamovale dve deklice in en deček kakor ob 50letničnem jubileju prav dobro, kar je naredilo izvrsten utis na poslušalce.

Drugi govornik nam je pa pojasnil pomen mladinskega združevanja ali organizacije, ki se čedalje lepši razcvita in razširja med našo moško in žensko mladino. Vsaka organizacija brez verske podlage je pa zidana v zrak, zato bo delo združevanja le tedaj popolen uspeh doseglo, ako stoji na verskih načelih krščanske ljubezni, edinosti in bratstva, ki se najbolj javlja v skupnem češčenju Marije — matere vseh krščanskih družin.

Nato preide k postanku te božje poti kažoč na božjo previdnost, ki je iz Francije pregnane menihe pripeljala v naše kraje in z njimi ta čudodelni kip Lurške Gospe prinesla v to tiho mirno gorsko zakotje, kjer jo kakor pirenejsko Devico obiskujejo častivci. (Pireneje so planine nad Lurdom.) Pozivlja zbrane družabnice, naj glasno hvalo pojo Njej, ki si je v materni ljubezni in usmiljenju svoj novi sedež izbrala tudi tukaj v Novem Lurdu na Slovenskem. Z molitvijo in pesnijo so se romarji poslovili od tega znamenitega kraja. Ogledavši si Pleterje, kjer so blagi menihi, ki celi okolici veliko dobrega skazujejo, razkazali tudi romarjem samostanske znamenitosti, družabnicam pa zunanje prostore in lepo kapelo, odpravili so se stopiški izletniki proti svojemu domu — vsi veseli in zadovoljni.

Z Bučke. V novem liberalnem listu „Slovenski (?) dom“ št. 6. z dne 21. avgusta piše nam znani slemenski „klopotec“ o g. nadučitelju Štruklju sledeče: Te dni smo opazovali pri nas osebo, ki nam je v jako dobrem spominu. Seveda ti je klopotec, ker se o njegovem dve in polletnem službovanju nisi upal na svitlo. Koliko prijateljev da je g. nadučitelj Štrukelj imel, se je videlo o njegovem obisku nas Bučkijancev, ko je v nedeljo pri cerkvi ga vse pozdravljalo ter mu roko podajalo. Se li tebi klopotec kedo odkrije, ako te sreča? Upamo, da se nikdo toliko ne spozabi! Dalje trdiš, da so za gospoda tla tukaj prevroča, in ostanite tam kjer ste, ter opustite v naprej obiske na Bučko. Mi ti pa klopotec mirno povemo na uho, glej da za tebe ne bojo prevroča tla, ker nekega lepega dne bodeš dobil pošteno brco! G. nadučitelju Štruklju pa kličemo: le pridite zopet kmalu na Bučko. Bodete vsaj videli, kako se bojo liberalne pijavke skrile pod mizo. Podrto peč pa klopotec svojo v dopisu omenja, ker je ravno te dni zidarje iskal za njo. Več Bučkijancev.

Sv. križ pri Litiji. Umrl je 3. sept. na svojem domu pri bratu vlč. g. župnik v pok. tržaško-koperske škofije Karol Miklavčič v 50. letu starosti. Služboval je več let na težavni službi v Žminju pri Pazinu, kjer je imel veliko hudih bojev z nasprotniki, Italijanaši. Tu si je nakopal bolezen, ki ga je mučila več let, dokler ga ni smrt rešila trpljenja. Dne 5. sept. v nedeljo popoldan je bil pokopan ob veliki vdeležbi. Naj počiva v miru!

Litija. — Za Dolenjsko! — Vse vre, vse se giblje. Goranci, Notranjci, Goričani in Štajerci že trdno plavajo v idealnih, dalekovidnih in slovenski narod osrečujočih orlovskih višinah — le uboga dolenjska stran je pozabljena, zapuščena in osamljena. Ni čudo, da se vsled tega tako lahko in prosto razširja ravno med mladino litijskega okrožja uničujoča kuga liberalizma, socialdemokratizma in svobodomiselstva, ki jo dan na dan semkaj zanaša dim lokomotiv južne železnice in plinovi zagorskih in trboveljskih rudniških rovov. Njeni usodepolni sledovi se že kažejo v oddaljenih tukajšnjih pogorskih vaseh. — Zadnji čas je torej, da prileti Orel na našo plat, da razprostre svoje prostrane in močene peruti, zaščiti vrlo dolenjsko mladež in jo pod svojim okriljem s sabo potegne v svoje sinje in jasne višine. To svojo važno nalogo hoče že letos 12. septembra izvršiti potom velikega

sestanka dolenskih in drugih slovenskih mladeničev v Šmartnem pri Litiji, srcu okuženega litijskega okraja. Samoobsebi je umevno, da se v tem oziru ne bo pustil ovirati niti od najneugodnejšega vremena, niti pustil strašiti od najzlobnejših groženj in brutalnosti, ampak šel bo preziraje preko vsega tega na svoje važno delo, pregнал s peroti svojih zvišenih ciljev, dušne in telesne moči, vse megle surovosti in alkohola, ki uničuje že precejšen del naše dolenske mladine.

Vsled tega vabimo na ta važni sestanek vse somišljenike, ne le fante litijskega okrožja in njega bližine, ampak tudi stare in mlade obojega spola daljnih slovenskih krajev, da pohiti k nam z zastavo ali brez zastav, z znaki ali brez znakov, po železnici ali na ozaljšanih vozeh, jahaje ali peš skozi strn in dež.

Spored bo sledeči:

1. Oni ki pridejo direktno v Šmartno, se zbirajo okrog 8. ure v prostorih šmartenskega izobraževalnega društva;

2. oni pa, ki bodo došli skozi Litijo, se zbirajo v prostorih litijskega izobraževalnega društva, da potem skupno z ob 9. uri došlimi brati in gosti odkorakajo z godbo na čelu k sprejemu v Šmartno (četrt ure hodá).

3. Ob 10. uri služba božja v sloviti župni cerkvi.

4. Ob 11. uri veliki mladeniški shod, na katerem govore dr. L. Pogačnik, I. Podlesnik, V. Jeločnik.

5. Ob pol 1. skupno kosilo.

6. Ob 2. pete litanije.

7. Ob 3. javna telovadba Orlov z „moreško“-sablanjem.

8. Po javni telovadbi velika ljudska veselica. — Sosedje onstran Bogenšperka, vdeležite se!

Mladeniči, bratje, vsi Slovenci, Gorenjci, Štajerci, Dolenjci na litijsko pohitite plan, 12. septembra dan!

Brezje. — Zborovanje „Slomškove zveze“. — Odkar obstoji tukajšnja slavna Božja pot, morda še ni videla tako pomenljivega shoda, kakor je bil dne 2. septembra. Od vseh strani so namreč semkaj prihitali oni gg. učitelji, ki niso zatajili svojega verskega prepričanja, ki niso prestopili v novodobni tir prostomišljakov. Ti namreč so zavrgli krščanstvo in hočejo voditi izobrazbo po načelih „svobodne šole“ brez Boga. A „Slomškova Zveza“ se je postavila v bran za vzgojo naše mladine po načelih sv. katoliške cerkve. Razveselilno je, da ta boljši — edino pravi duh prešinja vedno večje vrste učiteljstva po Slovenskem. In uprav dne 2. septembra so slovesno manifestirali za krščanska načela tu na Brezjah pod zavetjem nebeške Kraljice. Brezje je bilo v zastavah, topiči so pokali, zvonovi ubrano zvonili — v pozdrav prihajajočim učiteljem, ki so zastopali vse slovenske pokrajine. Tudi drugi stanovi so prihitali, da pozdravijo te vrle učitelje, ki se ne klonijo več grdemu terorizmu liberalnih kolegov okrog „Učiteljskega Tovariša“.

Nedavno je bila na Jesenicah skupščina družbe sv. Cirila in Metoda, ki bi imela skrbeti za krščansko in narodno vzgojo obmejnih naših otrok. Bila je nedelja — a niso zborovali s službo Božjo. Danes je bil delavnik, a „Slomškova Zveza“ je najprej pohitela v svetišče M. B. k sv. maši vedoč, da „prazno je delo brez sreče za nebes“.

In veselja je igralo srce gledalcu, ko se je ozrl po natlačeni dvorani in čul močate besede predsednika g. drž. poslanca Jakliča, ki je odločno in neustrašeno načrtal namene „Slomškove Zveze“, pozivajoč dobromisleče učitelje tudi iz Štajerske, Koroške, Primorske za pristop v njen tabor. Vedoč, da je prostor „Dol. Novic“ omejen, Vas prosim, da objavite vsaj kardinalno točko predsednikovega nagovora. Rekel je z zanosom:

Sveti križ — ta nas loči!

Častiti zborovalci!

Marsikom se zdi čudno od kod ta srd, ta jeza, to divje sovraštvo, ki ga diha in goji vsak član liberalnih organizacij na nas, na „Slomškovo Zvezo“, na vsakega člana posebej? Od rojstva naše „Zveze“ pa do današnjega dne je palo na nas že nebroj psovok in sumničenj. Ni bilo še sestanka in zborovanja liberalnih učiteljev, kjer bi se ne spominjali po svoje tudi nas. Kadar si gospod Luka Jelenc, dolgoletni, čislani in vsem priljubljeni predsednik „Zaveze“ zaželi govorniških lavorik, tedaj se zažene v „Slomškovo Zvezo“ in pade z visokega svojega mesta po nas klečeplazcih, izdajalcih, koristolovcih in kruhoborcih. In rešen je! Liberalno učiteljstvo hrumi in ploska.

Od kod to? Mar menite res, da zato, ker smo si morda navskriž v metodah, ker morda nismo nih misli o številu petletnic in podobnih stvarij? Mi nismo razdvojeni zaradi materialnih koristi in teženj, ampak razdvojeni smo zato, ker nismo

edini v sredstvih in končnih ciljih vzgoje naše mladine! Tu gremo narazen! In zaradi tega ta strupeni boj, to neugasno sovraštvo, to dosledno nasprotovanje!

Mi učitelji v „Slomškovi Zvezi“ stojimo odločno na katoliškem temelju, mi hočemo, da je mladina našega naroda vzgojena v krščanskem duhu, ker vemo, da je treba vzgojiti naš narod za srečno častnost in srečno večnost...

A oni? Sinovi katoliškega naroda so, a na praporu imajo svobodomiselnost, svobodno šolo. Naš prapor je križ! Katoličanstvo, a njihovi praporčki so protikrščanstvo! Mačeha je njih znak! Tu je vir vsega nasprotja med nami!

Čestiti zborovalci! Morda mi kdo očita, da je ta obdolžitev prehuda. Bridko je, da je tako, toda resnica je! Vsi oni, ki korakajo organizovani v nam nasprotnih društvih, streme in korakajo za ciljem, katerega sem omenil. Mnogi vedoma, hoté! Mnogi morda nevede. A jaz mislim, da takega ne bi smelo biti nikogar med nami, nikogar med res inteligentnim učiteljstvom, ki bi ne vedel, za kaj se gre. Saj vendar imamo programatične izjave na obeh straneh. Jasen vpogled vsak lahko dobi, ako ga le hoče! — —

S tem je govornik osvetlil ves položaj mej slovenskim učiteljstvom. Ono naj ve, kam se mu je vstopiti, ko se bo tudi v Avstriji zopet zanetil kulturni boj, katerega „svobodomiselnici“ komaj čakajo.

Predaleč bi segel, ako bi hotel še naštevati pozdrave moškega župana, državnih in deželnih poslancev, dijakov, Orlov, duhovščine itd., omenjam naj le, da se iz poročila tajnikovega razvidi lep napredek „Slomškove zveze“ in ni več daleč čas, da bo v njej združena večina slovenskega učiteljstva, ki vzgaja našo mladež v duhu verskih, narodnih in domoljubnih načel, kakor jih je uzorni vzgojeslovec knezovladika Slomšek zarisal v svojih spisih svojemu ljubljenu narodu.

Šolski ravnatelj dr. Janko Bezjak je predaval: „o poeziji in njenem estetiškem uplivu na učence“. Ta duhovita izvajanja šolnika — strokovnjaka in poznavatelja duše našega ljudstva so našla odmev v vseh poslušalcih, ki so jim burno ploskali in navdušeno zapeli: „Lepa naša domovina!“

Nadučitelj Jos. Bregar je poročal o preosnovi šolskih zakonov, kar se bo upoštevalo v prihodnjem zasedanju dež. zbornice.

Umevno je, da je tudi med obedom vladalo navdušenje, katero je netilo ubrano petje in nazdravljanje. Brzobjavni in pismeni pozdravi so dospeli tudi od čeških in hrvatskih bratov. — Tudi Vas, dragi kolegi po Dolenjskem, ki imate že Slomškovo podružnico, ustanovljeno nedavno v Zatičini vabimo, da odvržete od sebe vse pomisleke ter javno izpovedate to, kar tli v vaših srcih — delati za resnični blagor vernega ljudstva. Zginol bo razdor med učiteljstvom in ljudstvom in duhovščino — in boljša bodočnost bo vsklila našemu narodu.

Belokranjski glasnik.

Krupa. Občinske volitve v občini Vinjivrh so se vršile v lepem redu. Dne 29. avgusta 1909 je bil izvoljen županom vrl mož g. Štefan Hočevar, posestnik v Stranski vasi.

V črnomaljskem šolskem okraju se razpisuje služba usposobljene potovalne učiteljice za ženska ročna dela s sedežem v Črnomlju za enorazredne ljudske šole v Dobljcih, Gribljah, Petrovi vasi in Tribučah proti letni nagradi 800 K z obveznostjo, da bo učiteljica na vsaki imenovanih šol poučevala ženska ročna dela po dve uri na teden. Prošnje do 10. septembra 1909. C. kr. okr. šol. svet v Črnomlju.

Belokranjske težnje. (Konec.) Nato poroča g. Skalický. Vzrok sedanje vinske krize leži v preobilni produkciji; 1 ha obnovljenega vinograda da 70 hl vina, koga je stari dajal 36 hl. Zato so merodajne oblasti sklenile, da odslej ne bodo več podpirale zasajanje trt, pač pa izvoz vina. Kar se tiče Belokrajine se bo v viniškem okraju morda še nekaj malega sadijo, v metliškem pa se bo zasajanje skušalo zavreti. Za vina enake kakovosti se bo ustanovilo domače produkcijske zadruga, centralna klet pa naj bi ne bila v Ljubljani, marveč na mestu, kamor se bo vino izvažalo. Velika ovira belokranjskemu vinu je tudi kletarstvo, ki je v Belokrajini na najnižji stopinji. Opozarja na vzorno klet v Novem mestu, ki je prva te vrste v Avstriji, in na tamkajšnje tridnevne tečaje; udeležencem naj bi se delile podpore. — Kar se tiče davka na pivo, je šlo državno obdačenje po vodi, pač pa je možno deželno obdačenje. — V Belokrajini se mora urediti tudi doba trgiranja, kajti sedaj se trga tu dobre tri tedne prezgodaj.

V nadaljnji razpravi se opozarja na važnost potovalnih kletarskih tečajev in grof Barbo pojasni, kako se ima preosnovati kmetijska šola na Grmu; deželni odbor in država že sedaj podpirata kmetijske tečaje. Gospod c. kr. okrajni glavar omenja med drugim potrebo potovalnega pouka o režnji trt, čemur pritrjuje tudi g. Skalický. Priporoča se nadalje zasajanje sadnega drevja, kjer le mogoče, ker bi se le tako prišlo v okolišnem sadnemu hajduštvu. Določijo naj se primerne sadne vrste. Potem se suče razprava okoli predenice in nje zatiranja; opozarja se na vlaško deteljno seme, ki širi predenico in zahteva državno nadzorstvo za prodajo deteljinega semena. Grof Barbo opozarja na dotično postavbo in pozivlja županstva, da pazijo na njeno izvrševanje.

G. Skalický priporoča pravilno izbiro sadnih vrst in intenzivno gojenje. Na Grmu je sadni strokovnjak, na katerega se je obrniti za nasvet; za svojo osebo priporoča sadno grmičevje, ki ni občutljivo, na gmajnah pa naj bi se sadilo zlahkne lešnike, katerih se sedaj na tisoče stotov uvaža iz Bosne. Drug govornik priporoča sajenje kostanja in nabiranje gob. Lani se je samo iz šentjanške občine na Dolenjskem prodalo za 24.000 kron gob. G. Skalický opozarja na izvažanje grozdja ter obeča, da bo jeseni priredil tozadeven praktičen pouk; skrbeti pa bo tudi za ugodno železniško tarifo.

Nato se preide k razpravi o živinoreji; govorniki opozarjajo na važnost ovac za nekatere občine, katerih reja naj bi se primerno pospešila in povzdignila; dalje se povdarja glavne ovire dobičkonosne živinoreje: pomanjkanje vode in prometnih sredstev.

G. Legvart obširno govori o živinoreji, opozarja na dragocenost gnoja in gnojnice, ki nadomešča draga umetna gnojila. Zboljšanje hlevov je nujno potrebno; deželni odbor rad postreže z deželnim zidarjem. Za zboljšanje travnikov treba najprej delati poizkušnje, da se dožene primerno vrsto travnega semena. Ženskam je treba pouka o govedo- in prešičoreji. Postaje za mrjasce so potrebne. Perotinarstvo in kupčijo z jajci je treba uvesti.

Na vrsto pride gozdarstvo, ki je velevažna gospodarska panoga za Belokrajino. Predlaga se ustanovitev gozdarske drevesnice za Belokrajino, da se tako vsaj potomstvu pomore do lažjega obstanka.

Nato se oglasi k besedi zopet gospod voditelj črnomaljskega okrajnega glavarstva in poda sledeče velezanimive podatke: V Belokrajini, ki ima približno tolik obseg kot kamniško okrajno glavarstvo, je za 10.000 ha več pašnikov (= stelnikov, kot v kamniškem glavarstvu; zato pa ima kamniški okraj okoli 4000 ha več polja, gozda pa za 16.000 ha več ko Belokrajina. Kljub temu imajo pašniki v Belokrajini v obče višjo ceno kot travniki, kar je res narobe svet. Ako pomislimo, da je površina njive najmanj trikrat toliko vredna kot površina pašnika, lahko sprevidimo, kako nemarno se tu oskrbuje narodno premoženje; iz vseh 55.000 ha Belokrajine ne morem dobiti niti stalne rente! Predno se prične s kultiviranjem Belokrajine, se mora natančneje dogledati primerno razmerje za različne kulture. — Kako zaostalo je gospodarstvo Belokrajine, pričajo tudi ti-le podatki: V enako obsežnem kamniškem okraju je za 1000 gozdnih posestev več in med temi je 1300 takih, ki obsegajo 5 do 50 ha, med tem ko jih v Belokrajini ni niti 400! Kmetij te velikosti je pa v Belokrajini zopet za 1000 več, kot v kamniškem okraju, kar dovolj jasno govori o neracionelnem gospodarstvu. O velikanskem razločku v premožnosti kamniških in belokranjskih kmetov govori tudi dejstvo, da je v kamniškem okraju za 3000 govede in ravno toliko ovac več, ko v Belokrajini, kakor tudi to, da pride v kamniškem okraju že na vsake tri hiše po en konj, v Belokrajini pa še-le na vsakih 13 hiš. Žalostna priča splošne kulturne zaostalosti je dalje sledeča statistika: V njej preseza število porodov samo za 7 odstotkov število smrti; 31 odstotkov otrok umre vsled nesnage in nepravilne oskrbe že pred petim letom svoje dobe. Od 100 porodov jih vidi babica le 58 in pri sto mrličih potrjuje zdravnik le 16 smrti. Pljučnica in jetika sta glavni bolezni v Belokrajini — obe posledica slabe hrane in nepravilnega življenja sploh. Belokranjska ženska sploh ne zna kuhati. K temu pride pomanjkanje vode, slaba, nesnažna stanovanja, gnojnišča krog in krog hiše itd. Ob vsem tem se ne smemo čuditi, da se Belokranjec izseljuje, kar se godi v vseh gospodarsko zapuščenih pokrajinah, da je postal apatičen in ga morajo drugi buditi iz mrtvila bede. Kranjski kmet je sploh konservativen, kar je v gotovem oziru dobro, ker nepremišljeni eksperimenti v narodnem gospodarstvu niso umestni; to skupno lastnost pa ima Belokranjec s črnim Kranjcem, da hoče najpreje videti uspehe,

potem pa posnema. Zato naj se v Belokrajini čimprej napravi vzorno kmetijo.

K točki o obrti se priporoča ustanovitev opekarn, apnenic itd.; sedaj se opeka dovaža iz Karlovca. V Črnomlju se je ustanovila gospodarska in naselbinska zveza. Deželni odbor naj bi tudi tu pomagal.

Nato prosi gospod vodja c. k. okraj. glavarstva v Črnomlju, da se govorniki k točki o vodah in cestah odreko besedi, ker drugače ne bo možno končati najvažnejše točke o belokranjski železnici. Zagotavlja, da se deželni odbor najintezivneje bavi z vodovodnim in cestnim vprašanjem Belokrajine in se bodo dela v najkrajšem času započela.

Nato preide k železnici; v kratkih potezah nariše zadevo in potem na zemljevidu pokaže, kako bi se dala izpeljati železnica, da bi večino zadovoljila in manjšini ne škodila. Železnica naj bi si v Rožni dolini, t. j. sredi gorjanskega pogorja, poiskala najnižjo točko (340 m. nad morjem), od koder bi prišla po 2 km dolgem predoru ravno nad Semičem, 60 m nad cerkvijo, t. j. 316 m nad morjem, v Belokrajino. Znad Semiča naj se zavije namesto na levo v hrib, na desno v dolino, kjer pride z desetimi kilometri že v Črnomelj in z nadaljnjimi 16 km v Metliko. Tako bi bila železniška proga le 1½ km daljša od prve, osovniške alternative, imela pa bi veliko ugodnejši razvoj kot slednja, ker bi šla najmanj 12 km popolnoma po ravnem in bi rabila gorske lokomotive k večjemu iz Novega mesta do Lazov. Zato bi pa odpadla lokalna železnica, kot nepotrebna in bi se s tem prihranilo čez tri milijone kron.

Razvije se živahna debata: g. dekan Erzar pravi, da se mu zdi taka rešitev srečna in da bi bila železnica morda že stekla, ko bi se bilo s prvega početka progo tako določilo. Dasi je doslej vedno zavzemal stališče za osovniško progo, z veseljem pozdravlja predstoječi načrt iz sledečih razlogov: 1. da se dotika črta vseh obljudenejših krajev zgornje Belokrajine, 2. je ustrezno z njo zlasti gospodarskim koristim in 3. je dana z njo podlaga za sporazum vseh prizadetih občin, ako so le količkaj dobre volje, in tako možnost, da se železnica le že vendar enkrat prične graditi.

Črešnjevski župan se z vsilo protivi predlagani progi, ki bi pustila na strani Črešnjevec in Krvavčji vrh. Somišljeniki mu pritrjujejo, nakar nastanejo hude kontroverze.

C. kr. okrajni vodja še enkrat natančno pojasni vso zadevo, povdarja, koliko truda je stalo, da se je še-le študij najnižje proge zagotovil in opominja k slogi, brez katere bodo šle vse gospodarske pridobitve, ki so Belokrajini namenjene, po vodi, in morda celo železnica. Ko so se duhovi nekoliko umirili, je dal predsednik predlagani načrt na glasovanje; zanj je glasovalo 80 zborovalcev; en glas je bil proti, 20 zborovalcev je odšlo ali pa se odreklo glasovanju. Nato je bil shod zaključen.

Belokranjecem kličemo: V slogi na plan!

Domače novice.

Poroka. Včeraj dne 9. septembra sta bila v kapiteljski kapeli poročena: G. Teodor Povše, inženir na Dunaju in gospica Avrelija Kratz, vlastelinova hči iz Kotelj na Koroškem. Poročal in maševal je preč. gosp. zlatomašnik kanonik Fran Povše, ki je stric ženinov. Oče njegov je bil Med. dr., polkovni zdravnik, pozneje profesor fizike, mehanike, kemije na vojaški akademiji Liebenau pri Gradcu. Pozneje je bil prideležen garnizonski bolnici v Budapešti, kjer je umrl. Poročni priči sta bila p. n. gg. prošt dr. Elbert in lekarnar Jos. Bergmann. Novoporočencema obilo sreče!

Odlikovanje. C. kr. ministrstvo za deželno brambo je c. kr. domb. ev. oficijalu pri takajšnjem glavarstvu v Novem mestu Mihaelu Molé pripoznalo častno kolajno za 40letno nepretrgano zvesto službovanje.

Šolska zadeva. Dosedanja trirazredna dekliška šola v Novem mestu se bo s šolskim letom 1909/10 razširila v petrazredno; šesti, sedmi in osmi razred bodo polagoma prevzele č. šolske sestre de Notre Dame. To je velika pridobitev za Novo mesto in odpomore marsikaterim neprilikam. Radi tega je pretečeno soboto, ko se je izvedelo, da je to šolsko vprašanje ugodno rešeno, vladalo splošno veselje.

Prememba posesti. Nekdanjo hišo nemškega viteškega reda v Novem mestu je od gđc. Neže Rome kupil šolski kuratorij za višjo dekliško šolo. Hiša ima dva prav velika vrta, lep stavbeni prostor in krasno lego.

Izlet na Gorjance se je vršil preteklo nedeljo sijajno. Vdeležencev je bilo nad 100. Velikodušni rodoljubi so darovali 7 K za obmejne Slovence. Obširneje poročilo v prih. številki.

Dar. Za bolnico cesarice Elizabete je g. urar Rajc v Novem mestu daroval lepo stensko uro.

Shod katoliško-narodnega dijaštva v Ljubljani od 31. avgusta do 1. septembra se je sijajno izvršil. Zbralo se je okrog 400 akademikov in dijakov, ki so se navduševali za prave slovenske ideale, kar se je razvidelo iz njihovih referatov. Žal da nam prostor našega lista ne pripušča obširnejše poročati. Dolenjskim dijakom, vdeležencem kličemo: Sodelujte pri izobrazbi našega ljudstva!

V bolnico Usmiljenih bratov v Kandiji sta zadnje dni došla v zdravilno oskrbo g. nadučitelj Kremžar iz Št. Vida pri Zatičini in g. Ivan Šusteršič ml. iz Semiča. Poslednji se je pa takoj, ko se mu je njegova bolezen naznanila, povrnil k rodbini. — Na potu v Belokrajino se je notri oglasil č. g. prefekt Martin Stular iz škofovih zavodov. Srčno želimo, da se povrne gospodu zopet nekdanja jasna in glasna govorica.

Tatovi sadja. Sramotno je, da je v Novem mestu toliko tatov sadja in grozdja. Nobena ograja jih ne zadržuje, nobeden zid jim ni previsok. Danes le resno svarimo; prihodnjič bomo pa kar imena navedli. Posledice naj si potem pripišejo dotičniki sami in njih stariši. Lansko leto se jim je prizaneslo, letos pa se ne bo. Prosimo sl. šolska vodstva, da mladino resno svaré, sicer bo veliko neprilik; enako prošnjo stavimo tudi do gg. obrtniških mojstrov.

Vročinska bolezen je na Brodu ob Krki. Vsled tega je okr. glavarstvo zadnji shod dne 5. sept. v Smihelu prepovedalo. Deželni odbornik prof. Jarc je imel le razgovor z navzočimi volilci.

Shod „svobodomiselcev“ dne 5. sept. v Ljubljani se je — kakor pišejo slovenski in nemški listi — popolnoma izjalovil. Iz vseh govorov odseva le sovraštvo do kat. cerkve. Bilo dosti psovka, prepira, skoro pretep... radi premalega števila navzočih se še odsek ni mogel izvoliti. Krematorija niso ustanovili. Slepec slepca vodi...

Fabrika lesoreznica v Radohi ali v „Peščenjaku“, kakor jo ljudstvo sploh imenuje, bo sredi oktobra baje začasno prenehala delovati. Vožnja do železnice preveč stane in lastnik premalo zasluži. Zato hoče počakati, da bo belokranjska železnica dograjena in potem fabriko zopet odpreti.

Dolenjska železnica. Letni račun za 1908 izkazuje: Dohodkov 1,654.186 K 44 vin., izdatkov 1,170.899 K 82 vin., torej čisti dohodek 483.286 K 62 vin. Potrebščina za obresti in amortizacijo prioritet znaša 515.306 K 66 vin., torej se pokaže primanjkljaj 32.020 K 04 vin., ki se pokrije iz prenosa iz l. 1907.

Gospodarske drobtine.

— **Kmetijski pouk.** Kmetijska podružnica novomeška priredi gospodarski pouk v nedeljo 19. t. m. v Št. Petru in v nedeljo dne 26. t. m. v Prečni. Poučevala bodeta vodja Rohman o živinoreji in adjunkt Zdolšek o trgatvi in o kletarstvu. Pouk se prične na obeh krajih ob 3. popoldne.

— **Sadni in grozdni semenj in razstavo sadnih izdelkov** namerava prirediti kmetijska podružnica novomeška v zvezi s kmetijsko šolo na Grmu in sicer še v prvi polovici meseca oktobra t. l. Sadni in grozdni semenj ima poleg prodaje ta namen, da se pokaže obiskovalcem, kako je sadje in grozdje pripraviti za kupčijo in kako ga je vkladati in razpošiljati. Zaraditega se imajo razstaviti tudi vse tu sem spadajoče priprave in posode. Z razstavo sadnih izdelkov se želi napraviti potrebni prvi korak za povzdigo uporabe sadja, ki je po drugih krajih že močno razvita, pri nas pa še zmeraj na prvotni stopinji. Razstaviti se ima v tem oddelku razne vrste ukuhanega sadja pa tudi vsi potrebni pripomočki za ukuhanje sadja, za napravo sadnega mozgovca itd.

— **K letošnji trgatvi.** Letos utegnemo dobiti še ugodno vreme za jesen. Zato naj se nikdo ne prenagli s trgatvijo. Če čakajo po drugih krajih, lahko počakamo tudi pri nas. Lansko leto so se mnogi lotili zgodnje trgatve, nazadnje so se pa kesali, ker so videli, da so drugi čakali in imeli zaraditega boljše vinske pridelke. Upajmo, da se bodo vsi tisti, ki so navadno prvi v trgatvi, spokorili in da bodo čakali s trgatvijo dotlej, da bo najugodnejši čas nastopil in bo trta dosti dozorela. Če je treba podobirati, naj se podobira. Ker nam zgodnje vrste prej dozore, je samo ob sebi umevno, da jih tudi prej potrgamo.

— **Zakuhavanje nove vinske posode.** Za zakuhavanje nove vinske posode se tropine manj priporočajo kakor petijot, in sicer zaraditega, ker imajo tropine precej česlovine v sebi, ki

se kolikor toliko podeli posodi, če tudi ne v taki meri, da bi se to kaj bolj poznalo pri moštu, ki ga stavimo v novo posodo. Če imamo petijot, naj se sod nazadnje s petijotom zakuha, če ga pa nimamo, so tudi tropine dobre. Sicer moramo pa tudi to priznati, da tako zakuhavanje ni neobhodno potrebno in da se v velikih vinskih trgovinah ne izvršuje, kajti slednjič zadostuje, da se sod do dobrega izluži in očisti s kropom in sodo, oziroma s soparom, in da se nazadnje spere še z mrzlo vodo. Nova posoda se itak le rabi za mošt in novo vino.

Smešnice.

(Ona ga pozna.) Žena: „No, ljubi mož, si li bil popolnoma priden in zvest v moji odsotnosti?“ — Mož: „Popolnoma — srce!“ — „No — enkrat si se pa le odstranil, le kar priznaj! Enkrat ni nobenkrat!“ — „Toraj — nobenkrat!“

(Pomoč.) On: „S tvojim velikanskim računom si me pripravila popolnoma ob apetit!“ — Ona: „Bodi vendar dober, možičelj, to naj se več ne pripeti, v prihodnje ti hočem dati račun še le po kosilu.“

Sejmi na Dolenjskem v mesecu septembru.

V Novem mestu vsak ponedeljek prašičji semenj; v Brusnicah 11.; v Št. Vidu pri Zatičini in na Vinici 13.; v Žužemberku in v Smartnem pri Litiji 14.; v Kandiji in v Škocijanu 16.; v Mokronogu 18.; v Višnji gori 20.; v Črnomlju in v Ribnici 21.; v Bučki 27.; v Mirni peči 29.

Listnica uredništva:

Slavni kmetijski družbi v Ljubljani omenjamo, da bi bil vaš oklic d. 6. sept. „važno za konjerejce“ post f-stum, ker se je dotična komisija vršila v Št. Jerneju dne 9. sept. a današnja št. je izšla pa 10. sept. Prosimo torej, da nam tako važne notice blagovoljno pošiljate pravočasno, to je, do četrтка zjutraj, ko se mora list skleniti.

Suhe gobe

kupuje vedno in v vsaki množini ter plačuje najdražje tvrda:

J. Kušlan,

trgovina z deželnimi pridelki.

Kranj - Gorenjsko.

Lepo posestvo

na Gornjem Podborštu št. 10 pri Mirni peči, obstoječe z prav prijetnega in lepega gospodarskega poslopja, na lepi legi zraven tekoče vode, z več travniki, njivami in enim gozdom se bode razprodajalo potom

prostovoljne javne dražbe

v četrtek dne 16. t. m. Začetek ob 8. uri dopoldan.

K ugodni priliki uljudno vabijo

(206.)

Alojzij Hudé in dr.

Gostilno

v najem s 1. novembrom 1909 na prometni karlovački cesti v Metliki z vrtom, ki leži na živinskem trgu. (205 2-1)

Vse drugo se izve pri J. Hrehorič-u v Metliki št. 21.

Dva ali tri pomočnike = in enega učenca =

sprejme Josip Golobič, čevljarski mojster v Sv. Križu pri Kostanjevici. Plača dobro. (203-2-1)

Odvetnik dr. Karl Sturm

uljudno naznanja, da je otvoril odvetniško pisarno

v Črnomlju.

(207)

Zdravnik (193-2-2)

dr. Josip Strašek

se preseli

15. septembra 1909 v nekdanjo
Guštinovo hišo na Glavnem trgu
v Novem mestu.

Ordinuje: od 11.—1. ure in od 3.—4.
Za zobobolne: 9.—11. ure in 2.—5.

K št. 32

Razglas.

V župni cerkvi n. v. r. v Podzemlju popraviti je oblok v obsegu 176 m². Stari omet je na čisto okresati, potem pa zopet oblok z najboljšim materialom na štorje ometati ter na fino enakomerno pometi (verreiben).

Beljenje mora popolnoma napravljeno površino kriti kljejeva barva (Leimfarbe).

Delo je cenjeno:

1. Material (omet i. t. d.)	170.— K
2. oder (podmostek, zavetje in obitje orgelj, vel. oltarja, dveh stranskih oltarjev i. t. d.)	280.— "
3. Zasluzek	387-32 "

Skupaj torej . 837-32 K

Oddaja dela se vrši potom zmanjševalne dražbe

dne 13. septembra 1909 ob 10. uri dopoldne

na licu mesta v Podzemlju.

Delo mora biti dokončano do 15. oktobra 1909. Vadij 10%.

Druge natančnejše podatke daje podpisano oskrbnništvo.

Oskrbništvo n. v. r. komend Metlika in Črnomelj v Metliki,
dne 4. septembra 1909.

(199)

Vukšinič, oskrbnik.

Nižjegimnazijec

iz boljše rodbine se sprejme na hrano in stanovanje pri uradniški rodbini. Vrt in kopalna soba na razpolago.

Povprašanja pod „100 K“ poste restante. (200-2-1)

Pozabljena

ali izgubljena je bila v Novem mestu kje črna palica s srebrnim držajem in monogramom ter dežnik z zakrivljeno kljuko.

Najditelj naj odda oboje proti nagradi v gostilni pri „Krištofu“.

(201-3-1)

Domača umetnost za Dolenjsko!

FRAN VODNIK, podobar in pozlatar

v Novem mestu št. 59, zraven Frančiškanske cerkve,

se prav toplo priporoča precastiti duhovšini in cerkvenim predstojništvom v cenjena naročila za izvrševanje vsakovrstnih umetniških izdelanih lesenih oltarjev, lec, krstnih kamnov, soh svetnikov, kipov od lesa, kamena, gipsa, itd.

Tudi stara cerkvena dela se popravljajo in prenavljajo prav strokovno dobro in po zmernih cenah.

(92-0-5)

Loterijske številke.

GRADEC, 4. septembra 79 88 64 45 37

Razglas.

(196-2-2)

Novi učenci, ki želé vstopiti v I. razred novomeške gimnazije, bodi si kot javni, bodi si kot privatni učenci, se naj s svojimi starši ali njih odgovornimi zastopniki oglasijo pri gimnazijskem ravnateljstvu 15. septembra od 10. do 12. ure dopoldne ter naj s seboj prinesejo krstni list in obiskovalno spričevalo (šolsko naznanilo), v katerem mora biti izrečno povedano, čemu je bilo izdano, in v katerem morajo biti redi iz veroznanstva, učnega jezika in računstva. Vsprejemni izpiti se bodo začeli v četrtek 16. septembra ob 8. uri.

V ostale razrede (II. do VIII.) se bodo učenci sprejemali 17. septembra.

RUDOLFOVO, dne 3. septembra 1909.

C. kr. gimnazijsko ravnateljstvo.

Razpis.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu z dveletnim slovenskim poukom je oddati

pet deželnih ustanov

za prihodnje šolsko leto 1909/1910, ki se začne dne 3. novembra t. l.

Pravice do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja, ter so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost gre tistim mladeničem, ki ostanejo, dovršivši šolo na Grmu, gotovo na svojem domu in se bodo pečali s kmetijstvom, vinarstvom in sadjarstvom.

Učenci z ustanovami imajo hrano, stanovanje in pouk v šolskem zavodu brezplačno, obleko, živотно perilo, obuvalo in šolske potrebščine pa si morajo sami priskrbovati.

V šolo se sprejemajo tudi plačujoči in zunanji učenci.

Plačujoči učenci plačujejo za hrano po 80 h na dan in po 40 K šolnine na leto, ter stanujejo brezplačno v zavodu. Vse druge potrebščine si morajo sami priskrbovati.

Zunanji učenci (eksternisti) stanujejo zunaj zavoda in plačujejo po 40 K šolnine na leto.

Vsi učenci imajo uniformo, ki si jo morajo sami plačati.

Hrano je plačevati vnaprej v mesečnih obrokih, šolnino pa tudi vnaprej v dveh letnih obrokih.

Prošnje, svojeručno pisane in kolekovane s kolkom za 1 K, je poslati

do 15. septembra t. l.

vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu.

Vsaki prošnji je priložiti rojstni list, spričevalo o dovršeni ljudski ali kaki višji šoli, zdravniško potrdilo o trdnem zdravju in spričevalo županstva in župnega urada o lepem vedenju prosilčevem.

Prošnji za sprejem proti plačilu je pridejati obvezno pismo (reverz) starišev, oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

Vsak prosilec mora delati sprejemno izkušnjo iz slovenskega jezika in priprostega računstva. Od uspeha te izkušnje je odvisen sprejem v šolo.

Kedaj bo delati sprejemno izkušnjo, naznani vodstvo vsakemu prosilcu posebej.

Učenci, ki dovrše šolo z dobrim vspehom, imajo pri vojaščini pogojno pravico do samo dveletne prezentne službe. Ako namreč zadoste svojim vojaškim dolžnostim prvi dve leti brez graje ter dokažejo, da bodo po izstopu iz prezentne službe kmetovali na svojem ali svojih staršev domu, smejo na podstavi odredbe c. kr. vojnega ministerstva z dne 22. julija leta 1895 št. 4643 prositi proti koncu drugega vojaškega leta, da se jim odpusti tretje službeno leto.

Deželni odbor kranjski.

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 198-0-1)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

  $4\frac{1}{2}\%$

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Preselitev.

Uljudno naznanjam, da se je moja

knjigarna in prodajalna papirja Urb. Horvat

v Novem mestu preselila iz hiše prejšnjega posestnika F. Tandlerja na Glavnem trgu v nekdanjo Polakovo hišo, Ljubljanska cesta št. 43, zraven tiskarne J. Krajec nasl.

Ob tej priliki se vsem svojim velecenjenim odjemalcem pri- srčno zahvaljujem za njihovo dosedajno naklonjenost ter prosim, naj bi blagovolili isto še v veliko večji meri i nadalje ohraniti mojemu podjetju. — Prav toplo priporočujem zalogo vseh

šolskih knjig

za gimnazijo in ljudske šole ter vseh šolskih potrebščin.

Velespoštovanjem

Urb. Horvat.

Šolske knjige in tiskovine

po najnovejših predpisih in uzorcih so vedno v zalogi pri

 J. KRAJEC NASL.
v Novem mestu.

KEIL-ov LAK

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela prevlaka (glazura) za umivalne mize 90 vin.
Keil-ova pasta za čevlje po 30 vin.
Keil-ov lak za zlatenje okvirjev 40 vin.

Keil-ovo leščilo za pode 90 vin.
Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah.

ima vedno v zalogi trdka

Novo mesto: J. Picsek.
crnomelj: Anton Zare.
Idrija: Val. Lapajne.
Kamnik: Ed. Hajek.
Kočevje: Franz Loy.
Kranj: Franc Dolenc.

Ljubljana: Leskovic & Meden.
Postojna: Anton Ditrich.
Skojka Loka: M. Žigon.
Zagorje: Rih. E. Mihelčič.
Radovljica: Oto Homann.
(190-6-3)

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dne 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOÚVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50-43-28)

Mlin

na prodaj

z lepimi travniki, njivami, hrastovo lozo, velikim gospodarskim poslopjem, za ži- vino- in prašičerejo pripravno. V bližini tega mlina se bode gradila železnica. — Cena primerna, pogoji ugodni.

Kje pove upravništvo „Dol. Novic.“

(195-3-2)

Mlin in žaga

v Šent Rupertu se proda ali da v najem s 1. novembrem. — Natančneje pove dr. Kolšek v Laškem trgu.

(191-3-3)

Stavbeno podjetje Znidarčič & Stepančič

Gorica, ulica Mattioli
filijalka v Kandiji pri Novem mestu

se priporoča sl. občinstvu in drugim korporacijam za izdelovanje vsakovrstnih stavbenih del.

Prevzema nadzorstvo in izdelovanje načrtov ter statičnih računov.

Za obila naročila se toplo priporočata

(170-0-8)

Znidarčič & Stepančič.